

r.pr. Marcin Dybowski

Lex languorem, czyli wstęp do rozważań o tym co Państwo zrobiło i jakie mogą być konsekwencje obostrzeń COVIDOWYCH

Epidemia wirusa SARS-CoV-2 spowodowała konieczność przyzwyczajania się do nowej normalności, stale zmieniających się warunków i zasad postępowania. Jednym z aspektów tej sytuacji były i są zmiany prawa, dzięki którym normodawcy starali się radzić sobie z nowym wyzwaniem, jakim jest światowa pandemia wirusa SARS-CoV-2 (dalej jako Koronawirus).

Państwo polskie od czasu ogłoszenia stanu zagrożenia epidemiologicznego wprowadzało akty prawne różnej rangi regulujące normy postępowania w czasie epidemii. W tym, i kolejnych alertach postaram się pokrótce opisać to, co w naszej ocenie zostało uczynione nieprawidłowo, jakie mogą być tego konsekwencje oraz czy w związku z tym obywatelom, których dotknęły uchwalone normy przysługują dodatkowe uprawnienia.

Czym jest stan epidemii?

Stan epidemii został określony w ustawie o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi (ustawa z dnia 5 grudnia 2008 r., Dz.U. 2020, poz. 1845 ze zm., dalej jako u.z.c.z.) jako „wystąpienie na danym obszarze zakażeń lub zachorowań na chorobę zakaźną w liczbie wyraźnie większej niż we wcześniejszym okresie albo wystąpienie zakażeń lub chorób zakaźnych dotychczas niewystępujących”. Stan epidemii został ogłoszony na terenie Rzeczypospolitej Polskiej 20 marca 2020 roku przez Ministra Zdrowia (rozporządzenie ogłoszono w Dz.U. z 2020 roku, poz. 491). Stan ten obowiązuje do dnia dzisiejszego.

Obostrzenia

Zgodnie z normą z art. 46- 48 u.z.c.z., właściwe organy państwowe w drodze rozporządzenia mogą nakładać na obywateli określone ograniczenia, obowiązki i nakazy. W toku epidemii Koronawirusa korzystano z tego narzędzia wielokrotnie, poszerzając lub zawężając zakres nakazanych obywatelom działań i zaniechań. Z powyższym wiąże się szereg problemów prawnych.

MASIOTA
adwokaci i radcowie
prawni

Adres korespondencyjny:

Poznań
ul. Paderewskiego 6/2, 61-770 Poznań
tel. +48 61 852 36 23
kancelaria@masiota.com

Oddział:

Warszawa
ul. Trębacka 4, 00-074 Warszawa
tel. +48 22 630 94 49
office@masiota.com

www.masiota.com

Rozporządzenia ustanawiające obostrzenia a Konstytucja RP

Najwyższym prawem Rzeczypospolitej jest, zgodnie ze swoim art. 8, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Ten podstawowy akt prawny ustanawia wszystkie podstawowe zasady naszego systemu prawnego, w tym sposób wprowadzania nowych oraz zmiany dotychczasowych przepisów prawa. Należy zauważyć, iż zgodnie z Konstytucją jedynie Trybunał Konstytucyjny ma uprawnienie do badania *zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami* (tak art. 188 pkt 3 Konstytucji RP), jednakże wprowadzone w związku z Koronawirusem obostrzenia niejednokrotnie zdają się naruszać zarówno normy ustanowione przez Konstytucję - czy to w zakresie dopuszczalności ingerencji normodawcy w zakresie korzystania z wolności zagwarantowanych przez Konstytucję, jak i rangi aktu ingerującego w te wolności – jak bowiem zauważyliśmy, obostrzenia zostały ustanowione w przeważającej masie za pomocą rozporządzeń, a dla ograniczenia wolności konstytucyjnych wymagana jest co najmniej ranga ustawy (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP). Zauważono również, iż Konstytucja RP przewiduje wprowadzenie stanów nadzwyczajnych w celu *zapobieżenia skutkom katastrof naturalnych*, jednakże nie skorzystano z tego rozwiązania. Powyższe rodzi to określone konsekwencje prawne, wpływające na wątpliwości odnośnie obowiązywania zarówno poszczególnych obostrzeń, jak i wszystkich tego typu regulacji.

Nakładane kary administracyjne

Naruszenia ustanowionych obostrzeń wiążą się z obowiązkiem uiszczenia kar administracyjnych, ustanowionych w art. 48a u.z.c.z. Wysokość ustanowionych kar administracyjnych określonych w tym przepisie waha się pomiędzy 5000 zł a 30000 zł, z możliwością ich podwyższenia o 25% przy ponownym naruszeniu niektórych z nich – niewątpliwie są to kary dolegliwsze, niż przeciętny mandat. Należy zauważyć, iż dotychczasowe orzecznictwo Wojewódzkich Sądów Administracyjnych wskazuje na co najmniej daleko idące wątpliwości odnośnie umocowania do nakładania ww. kar administracyjnych, i w większości orzekały uchylenie decyzji o nałożeniu kary i umorzenie postępowania o jej nałożenie. Co więcej, nawet w przypadku braku odwołania się i zapłaty kary obywatele mają prawo dochodzić stwierdzenia nieważności decyzji o nałożeniu kary.

MASIOTA

ADWOKACI I RADCOWIE PRAWNI

Odpowiedzialność za wykroczenia

Poza odpowiedzialnością administracyjną za naruszenie obostrzeń grozi również odpowiedzialność za wykroczenia – przede wszystkim grzywny w wysokości do 5000 zł za nie poddanie się obowiązkowemu badaniu bądź nie przestrzeganie obostrzeń. Z uwagi na zauważone wątpliwości sądy wydawały orzeczenia uchylające grzywny nałożone na obywateli m.in. za brak maseczki czy naruszenie kwarantanny nałożonej przez sanepid. Nie znaczy to oczywiście, że sądy powszechnie orzekają uchylenie nałożonych mandatów karnych bądź grzywien, jednakże orzeczenia takie są nierzadkie – nie sposób stwierdzić, czy więcej jest wyroków na korzyść obywateli, czy Państwa.

Odszkodowania

Tematem niewątpliwie budzącym największe emocje są roszczenia odszkodowawcze wobec Skarbu Państwa, kierowane przez przedsiębiorców w związku z ograniczeniami prowadzenia działalności gospodarczej, oraz przez obywateli w związku z dotykającymi ich obostrzeniami. Tematyka ta zasługuje co najmniej na pracę doktorską, jednakże w kolejnym artykule spróbuję choć zarysować zagadnienie oraz trudności prawne z nim związane – a jest ich niemało, co nie może dziwić w przypadku gdy stronami sprawy jest z jednej strony Państwo – mające prawo i obowiązek działania w przypadku zagrożenia, jakim niewątpliwie jest epidemia Koronawirusa, oraz ustanawiania przepisów mających służyć temu celowi – z drugiej zaś strony obywatela, którego prawa mogą być zagrożone przez działania tegoż Państwa.

O wszystkich powyższych zagadnieniach napiszę w najbliższych dniach.

Marcin Dybowski

Radca prawny

MASIOTA
adwokaci i radcowie
prawni

Adres korespondencyjny:

Poznań
ul. Paderewskiego 6/2, 61-770 Poznań
tel. +48 61 852 36 23
kancelaria@masiota.com

Oddział:

Warszawa
ul. Trębacka 4, 00-074 Warszawa
tel. +48 22 630 94 49
office@masiota.com

www.masiota.com